

(Ди пресе, 25.6.2011)

Die Presse

Дуго је међународна заједница била неодлучна, када су била у питању признавања Словеније и Хрватске. Признавања су прије свега кочиле велике земље попут Француске, Велике Британије, Сједињених Америчких Држава и Совјетског Савез које су по сваку цијену жељеле да сачувају интегритет СФРЈ.

Још крајем августа, два мјесеца некон избијања немира Американци су писмено присилили аустријску владу да унилатерално не призна Хрватску и Словенију. Вашингтон је упозорио да би цијела ствар била контрапродуктивна и да би реакција ЈНА у том случају била непредвидива. Совјетски министар вањских послова Александер Бесмертниц, је у свом писму 5. јула упозорио тадашњег министра спољних послова Аустрије Алојза Мока на могућност „атомизирање“ ситуације у Југославији. Мјесец дана касније совјетски дипломата је пријетио да би евентуално признавање Словеније и Хрватске могло изазвати проблеме у билатералним односима између Аустрије и Совјетског Савеза.

Обе велесиле су тачно знале зашто су се обраћале баш малој Аустрији. Мок је иза кулиса неуморно лобирао за брзо признавање нових земаља у комшилуку. По његовом мишљењу само тако је могао бити избјегнут конфликт и његова интернационализација.

Министарство вањских послова у Бечу је много прије осталих дошло до закључка да је распад Југославије био неизбежан, присјећа се Алберт Рохан, тадашњи шеф одјељења за источна питања „било је само питање да ли ће се Југославија распасти мирним или крвавим путем“. Када је у октобру 1990 своје анализе презентовао високорангираном француском дипломати, био је у најмању руку исмијан. Осмијех је ипак нестао брзо са лица европских државника. И Њемачка је на почетку била јако скептична, и хтјела је реаговати само у договору са осталим земљама Међународне заједнице.

Телефонски позиви и ноћу

Признање Словеније и Хрватске само од стране Аустрије није долазило у обзир. Међутим после избијања немира у Хрватској расположење се полако мијењало. Подршка за признавање је полако расла. Мок је водио бесконачно много разговора са колегама и заложио се за оснивање кризне групе која би расправљала о тим питањима. Понекад је телефоном и ноћу позивао колеге, после чега је супругама колега слао цвијеће као знак извињења за малтретирање, присјећа се Рохан.

Србима се ни најмање нису свиђале Мокове активности. Амбасадор Аустрије у Београду је примио гомилу оптужби, да се Аустрија мијеша у интерне ствари Југославије, те да подстиче сепаратизам и илегалан шверц наоружања. Све чешће су српски медији извјештавали о илегалном шверцу из Аустрије. 1989 године аустријске власти нису дозвољавале ни транспорт кроз Аустрију ни испоруку ратног материјала у Југославију. Када је почетком деведесетих година нагло порастао експорт такозваног цивилног наоружања у Југославију, више нису издаване дозволе за извоз истог. До шверца наоружања и осталог ратног материјала је ипак долазило.

Спорна посјета Туђмана Бечу

За Хрватску и Словенију је Беч увијек био омиљена лука. У јануару 1991. године, шест мјесеци након избора, хрватски предсједник Фрањо Туђман посјећује Беч. Чињеница да је био примљен је за њега био гест индиректног признања. За Аустрију та посјета је била неспорна, јер Хрватска у том моменту није била самостална држава. Разлог Туђманове тродневне посјете био је званично извјесни индустријски форум, а за позивницу Туђману се Алојз Мок топло захвалио генералном секретару уједињених индустријалаца Херберту Крејцију. Разговори су се водили о изградњи аутопута на Јадрану. Међутим Туђман који је одсјео у хотелу Империјал је такође имао своје политичке састанке на којима је Моку истицао како Хрватска и Словенија припадају „другом културном кругу“ за разлику од Србије. За Хрватску је тада само савез држава долазио у обзир. За Мока је конфедерација била једно од рјешења, али Београд није био сагласан.

Разилажење мишљења у Влади

Један аустријски поглед на распад Југославије

Пише: Ди пресе
четвртак, 30 јун 2011 11:00

Београд, 30. јуна 2011. – Један аустријски поглед на распад Југославије